

тронний ресурс] / В.К. Костенко, М.Н. Шафоростова. – Режим доступу: <http://www.masters.donntu.edu.ua>.

19. Драчук Ю.З. Управління капіталізацією вугледобувних підприємств на основі модернізації виробництва / Ю.З. Драчук, Л.М. Рассуждай, Е.Я. Рассуждай // Управління соціально-економічними системами: монографія / Л.І. Антошкіна, А.Л. Баланда, В.А. Вісящев та ін.; за ред. Л.І. Антошкіної, Н.В. Ушенко. – Донецьк: Юго-Восток, 2013. – С. 268-274.

20. Звягильский Е.Л. О необходимости широкой модернизации угольной промышленности Украины: науч. доклад / Е.Л. Звягильский, Ю.С. Залознова; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2013. – 68 с.

Надійшла до редакції 24.09.2015 р.

*Ю.З. Драчук, д.е.н., проф.,
Н.В. Трушкіна,
А.І. Кабанов, д.е.н.*

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ЗАСАДАХ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД¹

В умовах загострення глобальної фінансово-економічної кризи підприємницький сектор набуває статусу рівноправного партнера держави у вирішенні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку. Запроваджені в багатьох країнах світу

---

¹ Дослідження виконано в рамках науково-дослідної роботи ІЕП НАН України «Розвиток публічно-приватного партнерства у процесі модернізації вугільної промисловості та теплової енергетики» (номер держреєстрації 0115U001638).

плани антикризових дій і посткризового відновлення економіки передбачають розширення співробітництва держави, підприємницького сектору та громадянського суспільства, що можливо лише на основі формування партнерських відносин у якості державно-приватного (ДПП) та/або публічно-приватного партнерства (ППП), яке має стати дієвим механізмом розвитку інфраструктури та надання суспільних послуг.

Значне поширення PPP у світі пов'язане як із прагненням держави щодо залучення фінансових ресурсів приватного сектору до вирішення суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку, так і з необхідністю використання складних організаційних, управлінських та виробничих технологій. Про важливість PPP як механізму соціально-економічного розвитку країни свідчать численні концептуальні, програмні, нормативні та методичні документи національного і міжнародного рівнів: декларації самітів G20, спрямовані на розробку антикризових заходів; спеціальні закони та інші нормативні акти про ДПП (Боснія і Герцеговина, Бразилія, Греція, Єгипет, Латвія, Мексика, Німеччина, Польща, Республіка Корея, Румунія, Словенія, США, Хорватія та ін.); концепції та програми розвитку ДПП (Австралія, Індія, Ірландія, Німеччина та ін.); кодекси ДПП (для органів місцевого самоврядування Філіппін); довідники з реалізації проектів ДПП.

Держава відіграє найважливішу роль у створенні умов для успішної реалізації програми публічно-приватного партнерства: у вдосконаленні законодавства, створенні спеціальних інституцій на підтримку PPP і розробці механізмів фінансової підтримки, що необхідно для оптимального розподілу ризиків між державними та приватними партнерами, де зрештою знижується вартість інноваційного проекту для платників податків і споживачів.

У той же час для зацікавлення приватного сектору в інвестуванні в інноваційні проекти необхідно на законодавчому рівні забезпечити сприятливі умови ведення бізнесу, де ризики інвестора зводяться до комерційно прийнятних – забезпечення учасникам довгострокових взаємовигідних відносин і збалансо-

ваного розподілу ризиків і доходів (у цьому не в останню чергу зацікавлені інвестори).

Дослідження фахівців Європейського банку реконструкції та розвитку свідчать, що з прийняттям інвестиційних рішень інвесторами першочерговими вважаються регулятивні/юридичні ризики порівняно з макроекономічними, валютними або політичними. Тому актуальним є розгляд аспектів приватного фінансування інноваційних проектів як важливої основи ефективної участі приватного сектору у «публічних» проектах.

Забезпечення інноваційного розвитку є пріоритетним завданням органів управління Європейського Союзу після прийняття Лісабонської стратегії у 2000 р. За рейтингом «Глобальний інноваційний індекс 2014» (GII), оприлюдненим Корнельським університетом, французькою бізнес-школою INSEAD і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO), до топ-10 інноваційних країн світу увійшли 5 країн Європи. Трійку лідерів очолює Швейцарія (значення показника 64,8), друге і третє місця посідають Великобританія (62,4) та Швеція (62,3). На 4 місці Фінляндія (60,7), Нідерланди – 5 місце (60,6) [1].

Згідно з доповіддю «Глобальний інноваційний індекс 2015» провідними країнами-інноваторами в Європі залишаються Швейцарія, Великобританія, Швеція та Нідерланди [2].

Як стверджує генеральний директор Всесвітньої організації інтелектуальної власності Ф. Гаррі, «Інновации создают широкие условия для ускорения экономического роста стран на всех этапах развития. Каждая страна должна определить такое сочетание мер политики, которое позволит мобилизовать существующий в их экономике инновационный и творческий потенциал» [2].

За словами керівника напряму з розвитку бізнесу компанії Ernst & Young у регіоні EMEA (Європа, Близький Схід, Індія та Африка) Дж. Ніббе, «Будущее европейских организаций и корпораций зависит от способности европейских регулирующих органов формировать благоприятные условия для инновационного развития» [3, с. 2].

У даний час глибокі соціально-економічні зміни у країнах ЄС потребують нових підходів, які в змозі підвищити рівень

конкурентоспроможності. Для підтримки та стимулювання економічного зростання і добробуту Європі необхідна політика, що має бути заснована на ринкових принципах, формувати сприятливі умови для інновацій і забезпечувати впровадження нового виду бізнесу та розробку інноваційних рішень.

Посткризове відновлення та забезпечення конкурентоспроможного соціально-економічного розвитку країни потребують прискореної модернізації інфраструктури національної економіки. В умовах дефіциту державних коштів упровадження нових прогресивних механізмів співробітництва держави, місцевої влади та бізнесу, залучення приватних інвестицій у традиційно «державні» сфери економічної діяльності є викликом часу також і для України.

Наявність підприємницької ініціативи, достатній розвиток малого і середнього бізнесу, використання дієвих механізмів їх державного стимулювання мають бути основними засадами втілення інноваційних процесів. А інтенсивний інноваційний розвиток України можливий за рахунок проведення глибоких реформ в економіці, спрямованих на становлення потужного і конкурентоспроможного малого і середнього бізнесу, заходів втілення інноваційних проектів через систему стимулювання інноваційних підприємств, де публічно-приватне партнерство розглядається як спосіб вирішення поставлених проблем.

Аналіз наукових джерел свідчить про значну увагу вчених до розвитку ППП у науково-технічній та інноваційній сфері: науковцями узагальнено провідний досвід реалізації механізмів ППП в інноваційній сфері [4-8], сформовано пропозиції щодо активізації ППП у сфері інноваційного розвитку промисловості [9-18].

Таким чином, публічно-приватне партнерство має стати одним із стратегічних напрямів розвитку та модернізації суб'єктів ряду галузей промисловості та інфраструктури, що стосуються, в першу чергу, сукупності пріоритетних проектів, орієнтованих на залучення зовнішніх інвестицій, і де не передбачається бюджетного фінансування цих проектів.

Як свідчить світовий досвід, застосування механізму ППП дозволяє за рахунок взаємовигідної співпраці держави та при-

ватних партнерів прискорити технологічне оновлення промислових підприємств, тим самим поліпшити кількісні та якісні показники продукції та прискорити промислове зростання на регіональному і національному рівнях.

Метою даного дослідження є узагальнення європейського досвіду реалізації механізмів регулювання інноваційного розвитку промисловості на засадах публічно-приватного партнерства.

Зарубіжний досвід публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері показує, що в моделі взаємодії держави та бізнес-структур в інноваційному процесі роль приватного сектору полягає в розробці технологій на основі власних досліджень та в ринковому освоєнні інновацій, роль держави – у сприятливому освоєнню виробництвом фундаментального знання і комплексу технологій стратегічного характеру, а також у створенні інфраструктури та сприятливих інституціональних умов для інноваційної діяльності приватних компаній.

Згідно з типологією публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері, розробленою Організацією економічного співробітництва та розвитку, виділено такі форми ППП (табл. 1).

У березні 2010 р. Європейською Комісією затверджено Стратегію соціально-економічного розвитку Євросоюзу на період до 2020 року «Європа 2020: Стратегія інтелектуального, стійкого і всеосяжного зростання». У даній Стратегії серед трьох взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих пріоритетів є інтелектуальне зростання: розвиток економіки, що спирається на знання та інновації. Європейська Комісія запропонувала за кожним з пріоритетних напрямів сім ініціатив для стимулювання прогресу [19].

Одна з цих ініціатив – «Інноваційний Союз», що являє собою комплексний план з реалізації інноваційної стратегії ЄС, спрямований на стимулювання повного інноваційного ланцюга від ідеї до ринку готової продукції, створення умов для розвитку інноваційної економіки та побудови єдиного європейського ринку інновацій з метою підвищення конкурентоспроможності порівняно з США та іншими країнами.

Типологія ППП в інноваційній сфері¹

Типологія		Вид промислової активності, за внеском державних дослідницьких організацій при використанні ППП		
		Технологічні розробки	Прикладні дослідження	Доконкурсні дослідження
Тип кінцевих користувачів	Орієнтовані на здійснення місії	Деякі мега-проекти	Проекти національних мереж у сфері технологічних інновацій (Франція)	Центри спільних досліджень «Національні переваги» (Австралія)
	Орієнтовані на ринок	Більшість мегапроектів	Центри спільних досліджень «Ділові розробки» (Австралія), центри компетенцій (Австрія)	Центри спільних досліджень «Промислове співробітництво» (Австралія), провідні технологічні інститути (Нідерланди)

¹ Складено за даними джерела [4, с. 383].

Комплекс конкретних дій Плану націлений на вирішення таких завдань: перетворення Європи за місцем проведення першорядних науково-дослідних робіт (НДР); зміна взаємовідносин державного та приватного секторів через механізм партнерства; усунення перешкод розвитку інноваційної діяльності (у тому числі дороге патентування, фрагментація ринків, повільний процес стандартизації, нестача кваліфікованих кадрів) [20].

Формування європейського «Інноваційного Союзу» передбачає напрями посилення бази знань, доведення ідей до ринку, розвиток інноваційної діяльності на регіональному рівні та підтримку соціальних інновацій, мобілізацію ресурсів для реалізації чітко поставлених цілей соціально-громадського характеру, міжнародне співробітництво.

Новим інституційним елементом «Інноваційного Союзу» є «Інноваційні партнерства», які об'єднують усіх зацікавлених учасників інноваційної діяльності для вирішення ключових європейських соціально-громадських проблем. Кожне таке «парт-

нерство» має бути орієнтоване на НДР та інноваційну діяльність у межах однієї із значних соціально-громадських проблем, а також має сприяти переорієнтації поточних європейських науково-технічних програм й інструментів (структурні фонди, реформа університетів, спільні технологічні ініціативи) на вирішення цих проблем [20].

До основних елементів створення «Інноваційного Союзу» віднесено: створення європейських інноваційних партнерств; використання комплексу індикаторів, що свідчать про успішний характер розвитку інноваційної системи; полегшення доступу до фінансування; подальший розвиток «європейських проєктів» – побудова єдиного Європейського дослідницького простору, формування восьмої Рамкової програми науково-дослідних розробок ЄС, функціонування Європейської дослідницької ради та Європейського інституту інновацій і технології; реалізація нової дослідницької програми з інновацій у державному та соціальному секторах; створення цільових державних бюджетів для державних закупівель інноваційних продуктів і послуг; розробка Європейською Комісією нормативного документа щодо прискорення та модернізації системи стандартизації; модернізація європейської системи охорони інтелектуальної власності; зміна системи фінансування та надання державної допомоги з метою прискорення інноваційної діяльності [21].

У рамках «Інноваційного Союзу» на національному рівні держави-члени ЄС працюватимуть у напрямках реформування національної та регіональної систем досліджень, розробок й інновацій, упровадження спільного створення програм і збільшення кооперації з іншими країнами ЄС щодо фінансування, гарантування поширення технологій у ЄС та достатньої підтримки випускників наукових, математичних й інженерних факультетів, зміни навчальних планів шкільних занять згідно з принципами розвитку творчих здібностей, інновацій і підприємництва; пріоритетного розвитку наукових знань, із використанням податкових важелів та інших фінансових інструментів у збільшенні інвестування досліджень, розробок й інновацій [19].

Метою ініціативи «Інноваційний Союз» є заходи щодо поліпшення загальних умов для досліджень та інновацій, полег-

шення доступу до фінансування задля того, щоб новаторські ідеї перетворювалися на товари та послуги, які забезпечують економічне зростання і створюють робочі місця.

Реалізація Стратегії передбачає зростання частки витрат на НДДКР до 3% ВВП [22]. У 2014 р. стартувала рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», яка триватиме до 2020 р. із загальним бюджетом приблизно 70 млрд євро. «Горизонт 2020» виступає фінансовим інструментом реалізації флагманської ініціативи Інноваційного Союзу, Європа 2020 з метою зміцнення конкурентоспроможності Європи у глобальному вимірі, її економічного зростання та створення нових робочих місць. «Горизонт 2020» є не тільки наступною Рамковою програмою після Сьомої рамкової програми з досліджень та технологічного розвитку, вона об'єднує Рамкову програму з досліджень та інноваційного розвитку (РП), Рамкову програму конкурентоспроможності та інновацій (СІР) та Європейський інститут інновацій і технологій (ЕІТ).

Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» поділяється на три компоненти та доповнюється горизонтальними ініціативами, спрямованими на розповсюдження провідного досвіду та розширення участі [23].

Компонент 1. Провідна наука – зміцнення позиції ЄС у провідній науці та дослідженнях із бюджетом приблизно 24,3 млрд євро. У межах даного компонента передбачається фінансування Європейської Дослідницької Ради (17%), майбутніх та виникаючих технологій (3,5%), дій Марі Складовської Кюрі (8%), дослідницьких інфраструктур (3,2%).

Компонент 2. Індустріальне лідерство – бюджет понад 17 млрд євро, де передбачається фінансування індустріальних технологій (17,6%), доступ до ризикового фінансування (3,7%), підтримка малого та середнього інноваційного підприємництва (0,8%).

Компонент 3. Відповідь на соціальні виклики – понад 31 млрд євро, де планується вирішення суспільних проблем ЄС – захист навколишнього середовища та зміни клімату, розвиток сталого транспорту та мобільності, розвиток відновлюваних джерел енергії, науки у суспільстві тощо.

У програмі «Горизонт 2020» мають діяти два види проєктів: дослідницькі та проєкти, близькі до інноваційного ринку. У загальному бюджеті ЄС частка витрат на дослідження та інновації має зрости до 8,5% у 2020 р. порівняно з 6,7% за 2013 р. [24, с. 10].

У звіті Європейської Комісії «Світ у 2025 році» зазначається, що «при сохранении современных тенденций к 2025 году США и европейские страны могут лишиться научно-технического и технологического лидерства, уступив его азиатским странам». Зокрема, США та європейські країни втратять лідерство за таким показником, як інвестиції в НДДКР, – питома вага Китаю та Індії у сукупному обсязі світових інвестицій може складати 20%. У 2010 р. ефективність НДДКР у США перевищувала країни ЄС у 1,5 рази за таким ключовим показником, як вплив на економіку, у тому числі за обсягом експорту медичних і наукоємних товарів – у 1,3, доходів від реалізації ліцензій і патентів – у 2,2 рази [3, с. 6, 8].

Згідно з обстеженнями компанії Ernst & Young, відставання ЄС в інноваційній сфері обумовлене рядом взаємопов'язаних причин, серед яких:

- нерациональний розподіл повноважень у сфері інноваційної політики між Брюсселем і столицями країн ЄС;

- недостатнє врахування регіональної політикою завдання інноваційного розвитку, що фінансується з бюджету ЄС;

- розподіл у рамках Європейської Комісії повноважень у сфері інноваційної політики між кількома генеральними директорами та відділами, де подібний розподіл повноважень знайшов відображення в наборі бюджетних механізмів, що застосовуються для фінансування інновацій;

- відсутність ефективного внутрішнього ринку інновацій у рамках ЄС, що обмежує стимулювання розробки нових продуктів і пов'язано з різними технічними стандартами, фрагментацією законодавства та іншими умовами виходу на ринки окремих країн; неадресний характер фінансових механізмів підтримки інноваційних малих та середніх підприємств;

- відсутність ефективних правил, що регулюють передачу технологій, де обмежується можливість європейських компаній щодо використання досягнень фундаментальної науки;

обмеження величини доступних ринків і можливостей європейських компаній щодо здійснення високорентабельних міжнародних спільних інноваційних проєктів, які могли б об'єднати найбільш ефективні та інноваційні компанії з країн ЄС – при превалюванні в інноваційній політиці ЄС національних інтересів;

відсутність комплексного підходу до ланцюжка формування доданої вартості на рівні осіб, які приймають рішення, де віддається перевага фінансовим механізмам і не приділяється достатньої уваги менш витратним інструментам, що перебувають на боці попиту [3, с. 15].

Для регулювання та стимулювання інноваційного розвитку промисловості в країнах ЄС на засадах ППП використовуються адміністративні та економічні методи (табл. 2).

Таблиця 2

Методи регулювання інноваційного розвитку промисловості на засадах публічно-приватного партнерства ¹

Методи	Елементи
Адміністративні	Виокремлення сфер освіти та науки як пріоритетного виду діяльності інноваційного розвитку
	Фінансування фундаментальних і прикладних наукових досліджень із галузевих і регіонального бюджетів
	Пільгове оподаткування НДДКР
	Мобілізація венчурного капіталу на ранніх стадіях проєкту
Економічні	Захист інтелектуальної власності та підвищення ефективності патентної системи
	Спрощення адміністративних вимог до створення наукоємних компаній
	Удосконалення нормативної бази; підвищення мобільності наукових кадрів
	Інноваційна орієнтація програм НДДКР
	Стимулювання в рамках регіональної інноваційної системи інтеграції науково-дослідних і виробничих підприємств
	Персональне стимулювання провідних учених щодо участі в інноваційній діяльності

¹ Складено за даними джерела [25].

При розвиненій ринковій економіці в ряді країн ЄС створено ефективні державні, економічні, адміністративні механізми підтримки інновацій. До переваг прямого фінансування належить адресність надання та можливість державного контролю за використанням коштів. Непрямими методами створюються лише передумови для вибору напрямів розвитку, відповідних економічним цілям держави.

Держава надає допомогу інноваційному бізнесу через сферу освіти, підготовку професійних кадрів і формування управлінських консультативних служб шляхом збільшення мобільності робочої сили, створення науково-технічної інфраструктури (табл. 3).

Таблиця 3

Методи стимулювання інноваційного розвитку промисловості на засадах ППП¹

Методи	Елементи
Прямі	Бюджетне фінансування НДДКР
	Кредитування
	Субсидування частини відсоткових ставок за кредитами на НДДКР
	Надання в користування державних площ на пільгових умовах для здійснення науково-інноваційної діяльності
	Державні замовлення
Непрямі	Кредитна політика
	Фінансова політика
	Лібералізація податкового законодавства
	Податкове регулювання
	Лібералізація амортизаційного законодавства
	Амортизаційне регулювання
	Цінове регулювання
	Підготовка професійних кадрів
	Формування управлінських консультативних служб на основі мобільності робочої сили
Створення науково-технічної інфраструктури	

¹ Складено за даними джерела [26].

На думку дослідників, поширеним є загальний підхід, за яким виділяються чотири типи державної інноваційної політики

у європейських країнах, що ґрунтується на принципах публічно-приватного партнерства [27, с. 44]:

1) політика технологічного поштовху – держава встановлює пріоритетні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку, на основі яких виробляються шляхи стимулювання інноваційної діяльності, що реалізуються через удосконалення управління в науково-технологічній та інноваційній сферах; передбачається розроблення різних державних програм, здійснення значних капіталовкладень у масштабні інноваційні проекти, використання інших прямих форм державної участі в регулюванні інноваційних процесів;

2) політика ринкової орієнтації, де основна роль ринкового механізму полягає в розподілі ресурсів та визначенні напрямів розвитку науки і техніки, а також обмеженні ролі держави у стимулюванні фундаментальних досліджень; спрямована на створення сприятливого економічного клімату та розвиток інформаційного середовища у здійсненні нововведень на фірмах, зменшення прямої участі держави в НДДКР і дослідження ринку, а також прямих форм регулювання, які перешкоджають стимулюванню ринкової ініціативи й ефективній перебудові ринку;

політика соціальної орієнтації, що полягає в соціальному регулюванні наслідків науково-технологічного прогресу: прийнятті рішень із залученням широкої громадськості та за умов досягнення політичного консенсусу; поєднана з іншими типами у співвідношенні, яке б не перешкоджало повноцінному економічному розвитку держави;

політика, націлена на зміни економічної структури господарського механізму й урахування істотного впливу провідних технологій на вирішення соціально-економічних проблем, зміну галузевої структури, взаємодію суб'єктів господарювання, рівень життя; на впровадження нових форм організації та механізму управління розвитком науки і техніки.

За результатами опитування, проведеного Центром європейських політичних досліджень у лютому-березні 2011 р., 48,2% респондентів і 60% представників бізнес-спільнот вва-

жають доцільним застосування ДПП для розвитку проривних технологій [3, с. 28-29].

Фахівцями компанії Ernst & Young доведено, що ретельно продумана інноваційна стратегія розвитку промисловості на засадах ППП має використовувати більш широкий набір механізмів (табл. 4).

Таблиця 4

Механізми вдосконалення інноваційного розвитку промисловості в ЄС на засадах публічно-приватного партнерства¹

Механізм	Зміст механізму
Удосконалення ряду діючих механізмів	Державно-приватне партнерство, що застосовується для розвитку інфраструктури, а також для створення проривних товарів і послуг. Фінансові інструменти, що використовуються для підтримки малих і середніх підприємств. Співпраця університетської науки і промислових підприємств у сфері передачі технологій для комерціалізації та маркетингу результатів НДДКР, що проводяться в технологічних центрах. Формування єдиної європейської стратегії підготовки кваліфікованих фахівців для нових сфер діяльності
Розробка та впровадження нових механізмів	Створення надійної платформи для проведення консультацій з індустріальних питань у процесі НДДКР. Розробка орієнтованої на попит економічної політики, актуальної у сфері державних закупівель для формування попиту на інноваційні товари. Створення «інноваційних екосистем», механізмів, що полегшують взаємодію між організаціями, які входять до виробничо-збутового ланцюжка, включаючи посередників і компанії, що сприяють розвитку інноваційного співробітництва. Використання європейського технологічного досвіду на основі створення загальноєвропейських кластерів, пов'язаних з аналогічними центрами НДДКР в інших регіонах
Координація інноваційної політики між органами управління ЄС і країн, які входять до ЄС	Необхідність централізації інноваційної політики ЄС у тих сферах, у яких інноваційні проекти є занадто витратними для реалізації на національному рівні. Здійснення аналізу потреби в субсидіях, спрямованого на виявлення сфер, де сформована інноваційна політика. ЄС обмежує конкурентоспроможність і перспективи економічного зростання

¹ Складено за даними джерела [3, с. 4].

Н. Раджу, Д. Прабху відзначають, що «Компаніям потрібно привести себе до ладу до того, як звернутися до зовнішніх інноваційних партнерів, інакше ці партнерства будуть неуспішними» [28, с. 156]. На їх думку, «для впровадження та підтримки ініціатив гіперспівпраці компаніям доцільно здійснити такі кроки:

запровадження функції оцінювання інновацій, сутність якого полягає у визначенні, сприянні та підтримці партнерств компанії із зовнішніми інноваторами (постачальниками, підприємствами, університетами, гравцями соціального сектору);

підвищення внутрішньої дії компанії – скорочення бюрократії та спрощення процесів на стадіях розробки, виробництва та впровадження;

захист і монетизація інтелектуального капіталу» [28, с. 156-158].

На основі аналізу й узагальнення європейського досвіду систематизовано механізми інституціонального забезпечення інноваційного розвитку промисловості в країнах ЄС. Серед них інституційно-правовий механізм, що полягає в удосконаленні законодавчого та нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку промисловості, механізму публічно-приватного партнерства, економічних механізмів стимулювання інноваційної діяльності, фінансового, кадрового й інформаційного забезпечення інноваційного розвитку промисловості, формуванні інфраструктурної основи ведення інноваційної діяльності.

Звісно, що сутність механізму ППП полягає у впровадженні стратегії налагодження і підтримки діалогу між державою і приватним сектором. Для прикладу: Королівською податковою та митною службою у Великобританії видано низку інформаційних документів щодо окремих питань застосування пільг на корпоративний податок по відношенню до доходів, пов'язаних з інноваційною діяльністю. Така співпраця привела до введення податкових пільг, прозорості й ефективності регулювання відповідних відносин [29, с. 4].

З огляду на вищезазначене, до механізмів регулювання інноваційного розвитку промисловості у країнах Європейського Союзу на засадах ППП належать:

право державних науково-дослідних інститутів бути учасниками (акціонерами, засновниками) комерційних інноваційних компаній;

стимулювання створення спільних підприємств науковими інститутами та бізнес-структурами;

стимулювання застосування інноваційних технологій на рівні малих і середніх підприємств, а також діяльності організацій-посередників між бізнесом і творцями інноваційних технологій;

підтримка технопарків і технологічних інкубаторів; пряме фінансування інноваційних підприємств (гранти, позики на пільгових умовах, інші програми фінансування);

фінансова підтримка венчурних підприємств в інноваційних сферах;

стимулювання патентування;

підтримка авторів-розробників за допомогою додаткових виплат працівникам при комерційному використанні винаходів;

дозвіл державним службовцям – співробітникам державних науково-дослідних інститутів брати участь у комерційній діяльності щодо впровадження наукових розробок (діяльність за сумісництвом, володіння акціями, участь в управлінні компаніями);

податкові пільги інноваційним підприємствам; віднесення інноваційної політики до компетенції спеціально створених державних органів;

інформаційна та методична підтримка учасників інноваційної діяльності (створення інформаційних ресурсів з питань отримання грантів, спеціальних банків даних запатентованих винаходів).

Висновки. Згідно з європейським досвідом, для ефективного розвитку промисловості в країнах ЄС в умовах жорсткої конкуренції необхідне створення та постійне вдосконалення національної інноваційної системи з використанням інструментарію публічно-приватного партнерства.

Країнами ЄС з метою вирішення завдань структурної модернізації національного господарства, збільшення інформаційної ємності виробництва, насичення і розширення інноваційної

складової значна увага приділяється розвитку науково-технічного сектору, формуванню нормативно-правової бази з прагненням забезпечення необхідного обсягу економічних ресурсів для створення сприятливих умов реалізації наукових проєктів – як національних, так і в межах міждержавних відносин.

Для успішного інноваційного розвитку промисловості в країнах ЄС на засадах публічно-приватного партнерства застосовуються механізми інституціонального забезпечення, що базуються на: створенні надійної платформи для проведення постійних консультацій з індустріальних питань із зацікавленими сторонами; підвищенні ефективності процесу передачі технологій у Європі; використанні мережевих можливостей; залученні інвестицій в інноваційні платформи; сприянні процесу спільних інновацій; розвитку принципів політики, заснованих на попиті; впровадженні інноваційних фінансових інструментів; переосмисленні принципу субсидіарності та вдосконаленні управління інноваціями в ЄС.

Створення сприятливих умов для розвитку та підвищення ефективності науково-технічної та інноваційної діяльності, як свідчить зарубіжний досвід, є пріоритетним завданням державної інноваційної політики на засадах публічно-приватного партнерства.

Література

1. Исследование INSEAD: Глобальный индекс инноваций 2014 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/global-innovation-index/info>. – Название с экрана.

2. Глобальный инновационный индекс 2015 г: в рейтингах лидируют Швейцария, Соединенное Королевство, Швеция, Нидерланды и США [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2015/article_0010.html. – Название с экрана.

3. Политика ЕС в области инновационного развития должна поддерживать экономический рост / пер. с англ. – Belgium: Ernst & Young, CEPS, 2011. – 40 с.

4. Тараненко І.В. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні / І.В. Тараненко, О.В. Охінько // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. – № 1 (4). – С. 376-386.

5. Безбах Н.В. Використання зарубіжного досвіду в розвитку державно-публічного партнерства в Україні [Електронний ресурс] / Н.В. Безбах. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Bezbach.pdf>.

6. Запатрина І.В. Потенціал публічно-частного партнерства в розвиваючихся економіках: монографія / І.В. Запатрина. – К.: Центродрук, 2011. – 152 с.

7. Мущинська Н.Ю. Дослідження сучасного стану розвитку відносин державно-публічного партнерства в Німеччині та Україні / Н.Ю. Мущинська // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Економічні науки. – Сер. Економіка та менеджмент. – 2011. – Вип. 8 (30). – С. 246-256.

8. Хєда С. Державно-приватне партнерство: світовий досвід і перспективи розвитку в Україні / С. Хєда // Юридична Газета. – 2014. – № 31-32. – С. 17, 20-21.

9. Статівка А.М. Проблеми правового забезпечення публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері / А.М. Статівка, І.А. Шуміло // Економіка та право. – 2009. – № 2. – С. 11-16.

10. Запатріна І.В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг / І.В. Запатріна // Економіка прогнозування. – 2010. – № 4. – С. 62-86.

11. Головінов О.М. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері / О.М. Головінов // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1. – С. 47-51.

12. Онищенко Л. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері [Електронний ресурс] / Л. Онищенко, Ю. Ткачук. – Режим доступу: <http://ddconf.neasmo.org.ua/node/361>.

13. Сімсон О. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері / О. Сімсон // Вісник Академії правових наук України. – 2011. – № 4. – С. 222-230.

14. Вінник О.М. Корпоратизація як інноваційна модель державно-приватного партнерства / О.М. Вінник // Правове забезпечення комерціалізації результатів досліджень і розробок : матеріали наук.-практ. конф., Харків, 22 травня 2012 р. – Харків: Науково-дослідний ін-т правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, 2012. – С. 8-17.

15. Білоусов Є.М. Державно-приватне партнерство як інструмент формування інноваційної економіки / Є.М. Білоусов // Правове забезпечення комерціалізації результатів досліджень і розробок: матеріали наук.-практ. конф., Харків, 22 травня 2012 р. – Харків: Науково-дослідний ін-т правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, 2012. – С. 27-34.

16. Яшева Г.А. Формирование стратегии государственно-частного партнерства в инновационном развитии Республики Беларусь / Г.А. Яшева // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 3. – С. 163-180.

17. Чмир О. С. Державно-публічне партнерство у науково-технічній та інноваційній сфері: теоретичні засади і практичні проблеми впровадження в Україні / О.С. Чмир, Ю.Ф. Шкворець, І.Ю. Єгоров // Наука та наукознавство. – 2012. – № 3. – С. 98-109.

18. Лазар Ю. Інвестиційний механізм розвитку соціальної відповідальності на засадах державно-публічного партнерства [Електронний ресурс] / Ю. Лазар // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 2 (9). – С. 75–88. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13lyvdpp.pdf>.

19. Арабей Е. Новая европейская стратегия «Европа 2020» [Электронный ресурс] / Е. Арабей. – Режим доступа: <http://eulaw.ru/content/307>.

20. Шелюбская Н.В. Инновационная стратегия ЕС: развитие после кризиса [Электронный ресурс] / Н. В. Шелюбская. – Режим доступа: http://innclub.info/wp-content/.../02/шелюбская_2368_стр_конк_кач_001.doc.

21. Обзор программы «Горизонт 2020» / Институт статистических исследований и экономики знаний Высшей школой экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ved.gov.ru/files/images/Gorizont_2020.pdf.

22. Ежегодный отчет Ассоциации Европейских Приграничных Регионов: 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.aebr.eu.

23. Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Наука ближче до суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fp7-ncp.kiev.ua/assete/Horizont_2020/HORIZON-20201.pdf.

24. Периодический обзор инновационной деятельности стран Европы, Америки, Азии и Африки, СНГ. – 2012. – Вып. № 5 (март) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ved.gov.ru/moder_innovac/.../obzor_innov_5.

25. Стебеньева Т.В. Анализ зарубежного опыта интеграции науки и производства для развития инновационной деятельности на региональном уровне [Электронный ресурс] / Т. В. Стебеньева, Л. Ю. Лазарева. – Режим доступа: <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/1832-2012-04-06-04-36-47>.

26. Ключкова Н.В. Развитие инновационной деятельности: обобщение зарубежного опыта [Электронный ресурс] / Н.В. Ключкова, В.О. Бердичевская. – Режим доступа: http://vestnik.ispu.ru/sites/vestnik.ispu.ru/files/publications/7882_1.pdf.

27. Хайбулаева К.О. Порівняння ефективності застосування інноваційних стратегій розвитку в різних країнах світу / К.О. Хайбулаєва // Економічний часопис – XXI. – 2012. – № 9-10. – С. 42-44.

28. Раджу Н. Економні інновації: як створити більше з меншими ресурсами / Н. Раджу, Д. Прабху. – К.: FUND, 2015. – 208 с.

29. Калятин В.О. Опыт Европы, США и Индии в сфере государственной поддержки инноваций / В.О. Калятин, В.Б. Наумов, Т.С. Никифорова // Российский юридический журнал. – 2011. – № 1 (76). – С. 1-12.

Надійшла до редакції 27.07.2015 р.